

LITTERATURA
Serpentium

JAARGANG 38
NUMMER 2

VOLUME 38
ISSUE 2

EUROPESE SLAGENVERENIGING - EUROPEAN SNAKE SOCIETY

INHOUDSOPGAVE

■ ARTIKELEN

Een goed woordje voor een dappere adderjager 55
Ron Bronckers

Europese waterslangen en het principe van competitieve exclusie 59
Paul Storm

■ RUBRIEKEN

Voorwoord 52

Boekbespreking 89
D. Bruce Means, *Diamonds in the rough.*
Natural history of the Eastern diamondback rattlesnake
Marcel van der Voort

CONTENTS

■ ARTICLES

- A good word for a brave viper hunter 55
Ron Bronckers
- European water snakes and the competitive exclusion principle 59
Paul Storm

■ COLUMNS

- Foreword 52
- Book review 89
D. Bruce Means, *Diamonds in the rough.*
Natural history of the Eastern diamondback rattlesnake.
Marcel van der Voort

VOORWOORD

Waterslangen staan de laatste tijd erg in de belangstelling! Deze keer is het Paul Storm die met een uitgebreid en grondig onderzoek naar Europese waterslangen de hoofdmoot van deze aflevering verzorgt. Het herpetologische paradijs waarop hij jaren geleden eens door een gerenommeerd herpetoloog geattendeerd werd en dat toentertijd in Noordwest-Italië te vinden zou zijn, bleek bij nader onderzoek minder paradijselijk dan voorgespiegeld. Dr. Storm toont aan de hand van het principe van competitieve exclusie aan dat er wel wat valt af te dingen op de indertijd vigerende aanname dat *Natrix natrix*, *Natrix maura* en *Natrix tessellata* 'gewoon' naast elkaar in eenzelfde gebied kunnen voorkomen. Sommige van zijn onderzoeksresultaten zijn erg recent!

Ook ontbreekt de cultuurhistorische dimensie in dit nummer niet. Ron Bronckers heeft, na veel speurwerk, weer een puzzelstukje gevonden dat het beeld van de Franse adderjacht zoals die lange tijd heeft plaatsgevonden, verder vormgeeft.

In de rubriek 'Boekbespreking' wordt uw aandacht gevraagd voor het magistrale boek van Bruce Means, waarvan de verschijning in *Litteratura Serpentina* 37 al werd aangekondigd in een bespreking van een ander boek van diens hand en dat onlangs een van de redactieleden heeft bereikt. Die steekt zijn bewondering voor *Diamonds in the rough* niet onder stoelen of banken.

Tot zover over de inhoud van dit nummer. Graag wijzen we u op de afleveringen die we in 2020 hopen te laten verschijnen. Dan bestaat de Europese Slangenvereniging veertig jaar en verschijnt de veertigste jaargang van *Litteratura Serpentina*. Dat móeten bijzondere nummers worden! U heeft al een oproep gehad om hieraan mee te werken: een special over boa's, een themanummer over ziekte en gezondheid en nog veel meer. Wij roepen u

FOREWORD

Lately, water snakes receive a lot of attention! Paul Storm's major contribution in the present issue describes a considerable and thorough study about European water snakes. Several years ago, a renowned herpetologist had drawn his attention to a herpetological paradise that was presumed to be located in the northwestern part of Italy at that time, but it did not prove to be so divine as promised. Based on the principle of competitive exclusion, Dr. Storm demonstrates that the enforced presumption in those days, claiming that *Natrix natrix*, *Natrix maura* and *Natrix tessellata* 'just' cohabited in the same area, needed to be put into perspective.

The cultural historical aspect again receives attention in the current issue. Based on vast research, Ron Bronckers has revealed another piece of the puzzle that enables us to further unravel the history of the French viper hunt as it has occurred many years ago.

In the 'Book review' column, your attention is drawn to the masterly book of Bruce Means. The publication of this book was already announced in *Litteratura Serpentina* 37 in a review of another book from the same author that had been explored by one of the editorial board members. The latter does not conceal his appreciation for *Diamonds in the rough*.

Up to here something about the content of the present issue. We would like to inform you about the issues that we hope to publish in 2020. As the European Snake Society will celebrate its fortieth birthday and the publication of its fortieth volume, these issues are expected to be nothing less than extraordinary! You have already received a call to contribute: a theme issue about boas, a theme issue about disease and health and much more. Yet once more, we would like to stimulate your willingness to contribute to this initiative. We hope that the unprecedented time period that

andermaal op om uw medewerking aan dit initiatief te verlenen. Nog nooit heeft u zoveel tijd gehad om een mooi artikel tot stand te brengen! Neem contact met één van ons op als u een bijdrage zoudt willen leveren.

Intussen: veel leesplezier

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck

is available to prepare a nice article will be a major factor that fuels your motivation to contribute! Please do contact one of us if you would like to make a contribution.

In the meantime: lots of reading pleasure.

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck

In 2020 bestaat de Europese Slangenvereniging veertig jaar en verschijnt de veertigste jaargang van *Litteratura Serpenti-um*. Dat is een mijlpaal die bestuur en redactie op gepaste wijze willen vieren. Omdat de vereniging een legaat heeft gekregen van de in 2016 overleden prof. dr. Bert Verveen, hebben we de mogelijkheid om van de vier afleveringen van *Litteratura Serpenti-um* iets bijzonders te maken. We denken in ieder geval aan twee dikke en rijk geïllustreerde themanummers: een over Boa's, de lievelings-slang van Bert Verveen, en een over ziekten en gezondheid bij slangen. Over de overige twee nummers zijn we nog aan het nadenken.

De redactie vraagt zich af of u een bijdrage zou kunnen en willen leveren aan één van de themanummers, of aan beide. In dat geval stelt zij het zeer op prijs, als u een van ons daarover zou willen informeren.

In 2020, the European Snake Society exists for forty years and the fortieth volume of *Litteratura Serpenti-um* will appear. That is a milestone that board and editorial staff want to celebrate in an appropriate way. Because the Society received a legacy from prof. dr. Bert Verveen, who passed away in 2016, we have the possibility to make something special out of the four issues of *Litteratura Serpenti-um*. We are thinking of at least two thick and richly illustrated specials: one about Boas, the favorite snake of Bert Verveen, and one about diseases and health in snakes. We are still contemplating about the remaining two issues.

The editors wonder if you would like to contribute to one of the specials, or both. In that case they would appreciate it if you would like to inform one of us about it.

IN DE SERIE **HERPETOLOGISCHE BUNDELS** ZIJN VERSCHENEN:

- Marcel van der Voort, 2014, *Adders onder het gras! Over slangen in mythen en verhalen*. Een bloemlezing van cultuurhistorische artikelen zoals in de jaargangen 13 t/m 31 in *Litteratura Serpentina* zijn verschenen. Tweede, aangevulde en gecorrigeerde oplage. € 17,50.
- *Herpetologische Bundels* deel 2: *Ziekte en gezondheid bij slangen, deel 1, 2012*. Een bloemlezing van medische artikelen uit de jaargangen 1 t/m 10 van *Litteratura Serpentina*. € 27,50.
- *Herpetologische Bundels* deel 3: *Ziekte en gezondheid bij slangen, deel 2, 2012*. Een bloemlezing van medische artikelen uit de jaargangen 12 t/m 25 van *Litteratura Serpentina*. € 29,50.
- Ron Bronckers, 2013, *Adderjagers! Portretten van een verdwenen beroep*. Verzamelde artikelen uit de jaargangen 28 t/m 34 van *Litteratura Serpentina*. € 17,50.
- *Waterslangen, 2013*. Bloemlezing van artikelen over waterslangen uit de jaargangen 1 t/m 30 van *Litteratura Serpentina*. € 15,-.

Binnen Nederland te bestellen door het juiste bedrag + € 2,50 portokosten over te maken op Bankrekening (IBAN): NL96 INGB 0004 4388 55 BIC: INGBNL2A van de penningmeester van de Europese Slangenvereniging te Lekkum, onder vermelding van de titel van het gewenste deel toevoegen en uw naam en adres. U krijgt uw exemplaar dan toegestuurd.

PUBLISHED IN THE SERIES **HERPETOLOGICAL VOLUMES:**

- Marcel van der Voort, 2012, *There's a snake in the grass! About snakes in myths and stories*. € 17,50.
- Ron Bronckers, 2013, *Viper hunters! Portraits of a vanished profession*. € 17,50.
- A.A. Verveen, 2014, *The Behaviour Cycle of the Boa constrictor in Captivity*. € 29,50.

Please contact the treasurer to order a copy: treasurer@snakesociety.nl. Outside The Netherlands + € 6,50 postage!

